

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 24.5.2011
KOM(2011) 289 lopullinen
2011/0136 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

{SEK(2011) 615 lopullinen}
{SEK(2011) 616 lopullinen}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

Tekijänoikeuden suojaamien teosten asettamiseen yleisön saataville digitaalisessa verkkokirjastossa tai -arkistossa tarvitaan ennakkolupa. Jos tekijänoikeuden haltijaa ei voida määrittää tai paikantaa, kyseisiä teoksia kutsutaan orpoteoksiksi. Tällöin tekijänoikeuden haltijalta ei myöskään saada teosten verkkoon viemiseksi tarvittavia lupia. Kirjastot tai muut laitokset, jotka julkaisevat teoksia verkossa yleisölle ilman ennakkolupaa, ovat vaarassa rikkoa tekijänoikeuksia.

Tämän ehdotuksen päätavoitteena on luoda oikeudellinen kehys ehdotuksessa määritettyjen erilaisten laitosten ylläpitämissä digitaalisissa verkkokirjastoissa tai -arkistoissa olevien orpoteosten laillisen, rajat ylittävän saatavuuden turvaamiseksi, kun tällaisten orpoteosten käyttö liittyy kyseisille laitoksille annetun, yleisen edun mukaisen tehtävän hoitamiseen. Tällaiset teokset sisältävät kirjojen, aikakausjulkaisujen, sanomalehtien, aikakauslehtien tai muiden kirjoitusten muodossa julkaistut teokset, myös niihin sisällytetyt teokset, sekä audiovisuaaliset teokset ja elokuvateokset, jotka sisältyvät elokuva-arkistojen kokoelmiin, ja ääni- tai audiovisuaaliset teokset ja elokuvateokset, jotka ovat julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden tuottamia ja sisältyvät niiden arkistoihin. Kun kyseessä ovat julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden arkistot ja julkisen palvelun yleisradiotoiminnan harjoittajien erityinen asema tuottajina, on tarpeen rajoittaa orpoteosten esiintymistä vahvistamalla määräpäivä teoksille, jotka kuuluvat tämän ehdotuksen soveltamisalaan.

Tämä tavoite on tarkoitus saavuttaa ottamalla käyttöön orpoteoksen aseman vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä. Voidakseen vahvistaa teoksen olevan orpoteos kirjastojen, oppilaitosten, museoiden tai arkistojen, elokuva-arkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden on tehtävä etukäteen riittävä oikeuksien selvitys direktiiviehdotuksessa määriteltyjen vaatimusten mukaisesti jäsenvaltiossa, jossa teos ensimmäisen kerran julkaistiin. Kun riittävän oikeuksien selvityksen perusteella teoksen määritetään olevan orpoteos, se katsotaan orpoteokseksi koko EU:ssa, jolloin riittävää oikeuksien selvitystä ei tarvitse tehdä moneen kertaan. Tältä pohjalta orpoteoksia voi julkaista verkossa kulttuuri- ja opetustarkoituksiin ilman ennakkolupaa, paitsi jos teoksen omistaja lopettaa teoksen aseman orpoteoksena.

Tämä aloite perustuu vuonna 2006 annettuun komission suositukseen kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä.¹ Suosituksesta huolimatta vain muutamat jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön orpoteoksia koskevaa lainsäädäntöä. Näiden harvojen olemassa olevien kansallisten ratkaisujen puutteena on se, että niissä sähköinen saatavuus rajoitetaan kyseisten maiden alueella asuviin kansalaisiin.

Oikeudellisen kehyksen luominen orpoteosten rajat ylittävän digitoinnin ja levittämisen helpottamiseksi sisämarkkinoilla on myös yksi Euroopan digitaalistrategiassa² määritetyistä keskeisistä toimista. Euroopan digitaalistrategia on osa Eurooppa 2020 -strategiaa.³

¹ Komission suositus 2006/585/EY, annettu 24 päivänä elokuuta 2006, kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (EUVL L 236, 31.8.2006, s. 28–30).

² Euroopan digitaalistrategia, KOM(2010) 245.

³ Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia:
http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm.

2. KUULEMISTEN TULOKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNIT

• Intressitahojen kuuleminen

Vuonna 2006 perustettiin digitaalisia kirjastoja käsittelevä korkean tason asiantuntijaryhmä, joka kokosi yhteen kulttuuriaineiston, myös orpoteosten, digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta kiinnostuneita sidosryhmiä.⁴ Ryhmä laati loppuraportin digitaalisesta säilyttämisestä sekä tekijänoikeudettomista ja loppuunmyydyistä teoksista (Final Report on Digital Preservation, Orphan Works and Out-of-Print Works).⁵ Kirjastojen, arkistojen ja oikeudenhaltijoiden edustajat allekirjoittivat yhteisymmärrysmuistion orpoteosten riittävästä oikeuksien selvityksestä (Memorandum of Understanding on Diligent Search Guidelines for Orphan Works).⁶

Vuonna 2008 komission vihreässä kirjassa tekijänoikeudesta osaamistaloudessa⁷ pyydettiin sidosryhmiä esittämään näkemyksensä muun muassa tarpeesta toteuttaa orpoteoksiin liittyviä lisätoimia.⁸ Komissio hyväksyi 19. lokakuuta 2009 tiedonannon ”Tekijänoikeus osaamistaloudessa”⁹, jossa se ilmoitti tekevänsä vaikutusten arvioinnin, jossa tutkittaisiin eri tapoja käsitellä orpoteoksia EU:ssa.

Komissio järjesti 26. lokakuuta 2009 julkisen kuulemisen, jossa kaikki asianomaiset esittivät näkemyksiään orpoteoksista. Marraskuun 10. päivänä 2009 puheenjohtajavaltio Ruotsi ja Euroopan parlamentti järjestivät yhteisen kuulemisen orpoteoksista ja näkövammaisten mahdollisuuksista käyttää teoksia.

Vuosina 2009–2010 komission yksiköt järjestivät eri sidosryhmien kanssa kahdenvälisiä kokouksia, joissa keskusteltiin tarkemmin olennaisista kysymyksistä.

• Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kuutta vaihtoehtoa: 1) sitä, ettei tehdä mitään, 2) lakisääteistä poikkeusta tekijänoikeuteen, 3) laajennettuja kollektiivisia lupia, 4) yhteisvalvontajärjestön myöntämää orpoteoskohtaista lupaa, 5) julkisen elimen myöntämää orpoteoskohtaista lupaa ja 6) orpoteoksia koskevien kansallisten ratkaisujen vastavuoroista tunnustamista.

Kaikki menettelytapavaihtoehdot (lukuun ottamatta vaihtoehtoa 1) edellyttävät sellaisen direktiivin hyväksymistä, jossa kaikkia jäsenvaltioita vaaditaan panemaan täytäntöön erityistä orpoteoslainsäädäntöä tietyssä aikataulussa. Kaikki menettelytapavaihtoehdot (lukuun ottamatta vaihtoehtoa 3) perustuvat siihen vaatimukseen, että ennen kuin orpoteos asetetaan saataville digitaalisessa verkkokirjastossa, on tehtävä riittävä oikeuksien selvitys.

Lakisääteisellä poikkeuksella (vaihtoehto 2) vältettäisiin tekijänoikeusluvan hankkimisesta aiheutuva taakka mutta säilytettäisiin vaatimus etukäteen tehtävästä riittävästä oikeuksien

⁴ Komission päätös, tehty 27 päivänä helmikuuta 2006, digitaalisia kirjastoja käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän perustamisesta, EUVL L 63, 4.3.2006, s. 25–27. Ryhmää uudistettiin myöhemmin 25 päivänä maaliskuuta 2009 tehdyllä komission päätöksellä, EUVL 82, 28.3.2009, s. 9–11.

⁵ http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/experts/hleg/index_en.htm.

⁶ http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/orphan/guidelines.pdf.

⁷ KOM(2008) 466.

⁸ Kuulemiseen saadut vastaukset ovat saatavissa osoitteesta

http://circa.europa.eu/Public/irc/markt/markt_consultations/library?l=/copyright_neighbouring_consultation_copyright&vm=detailed&sb=Title.

⁹ Katso vastauksia koskevan analyysin liitteen luvut 1 ja 2.

KOM(2009) 532.

selvityksestä. Tämä vaihtoehto parantaa oikeusvarmuutta kuitenkin vähemmän, sillä kolmas osapuoli ei sertifioi riittävää oikeuksien selvitystä.

Vaihtoehdossa 3 eli laajennettuja kollektiivisia lupia koskevassa mallissa oletetaan, että kun yhteisvalvontajärjestö antaa kirjastolle luvan asettaa kirjoja saataville verkkosivulla, tämä lupa kattaa lakisääteisen laajennuksen nojalla kaikki kyseiseen luokkaan kuuluvat teokset, myös orpoteokset (kirjat, elokuvat). Yhteisvalvontajärjestön katsotaan edustavan tällaisia ”poikkeustapauksia” riippumatta siitä, onko se tehnyt riittävän oikeuksien selvityksen määrittääkseen tai paikantaakseen tekijän. Riittävän oikeuksien selvityksen puuttuminen on este orpoteoksen aseman vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvalla lähestymistavalla. Laajennettu kollektiivinen lupa on myös normaalisti voimassa vain sen maan alueella, jolla lakisääteistä oletamaa sovelletaan.

Orpoteoskohtainen lupa (vaihtoehto 4) tarjoaa kirjastoille ja muille edunsaajille korkeatasoisen oikeusvarmuuden teoksille ilmestyvien omistajien vahingonkorvausvaateita vastaan. Tämä vaihtoehto edellyttää sekä riittävää oikeuksien selvitystä orpoaseman määrittämiseksi ennen luvan myöntämistä että orpoteosten erityistä lupajärjestelyä.

Orpoteokset kattava valtion lupa (vaihtoehto 5) on julkinen sertifikaatti riittävästä oikeuksien selvityksestä ja tarjoaa siten digitaalisille kirjastoille korkeatasoisen oikeusvarmuuden. Tällä oikeusvarmuudella on kuitenkin hintansa, sillä se kuormittaa hallintoa. Siksi tämän järjestelmän aiempien versioiden vaikutukset ovat olleet rajalliset eikä järjestelmää käytetä laajamittaisissa digitaalkirjastohankkeissa.

Orpoaseman vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva lähestymistapa (vaihtoehto 6) tuo kirjastoille ja muille edunsaajille tietynlaista oikeusturvaa tietyn orpoteoksen aseman suhteen. Vastavuoroisella tunnustamisella taataan, että digitaalisten kirjastojen orpoteokset ovat koko EU:n kansalaisten saatavilla.

3. EHDOTUKSEEN LIITTYVÄT OIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT

• Ehdotetun toimen lyhyt kuvaus

Ehdotus koskee riittävää oikeuksien selvitystä, joka on tehtävä, jotta voidaan määrittää, onko jokin tietty teos orpoteos, ja kun asia on ratkaistu, jotta teos voidaan asettaa laillisesti yleisön saataville verkkoon tietyin ehdoin ja tiettyihin tarkoituksiin. Ehdotuksessa selvennetään myös laajennettujen kollektiivisten lupien soveltamista teoksiin, jotka ovat mahdollisesti orpoteoksia.

• Oikeusperusta

SEUT-sopimuksen 114 artikla

• Toissijaisuusperiaate

Direktiivin muodossa annettava säädösehdotus on tarpeen, koska vapaaehtoiset lähestymistavat, erityisesti 24. elokuuta 2006 annettu komission suositus 2006/585/EY, eivät ole tuottaneet toivottuja tuloksia. Koska lisäksi eri jäsenvaltioilla on omia kansallisia lähestymistapoja, jotka koskevat orpoteosten asettamista saataville verkkokirjastoissa ja joita ei ole sovitettu yhteen, kirjastojen on vaikeaa asettaa orpoteoksia saataville EU:n eri jäsenvaltioissa.¹⁰

¹⁰ Joissakin jäsenvaltioissa, kuten Ranskassa, lainsäädännöllisen ratkaisun valmistelutyössä on nimenomaan tunnustettu, että asiaan tarvitaan EU:n ratkaisu. Ranskan kirjallisia ja taiteellisia teoksia

- **Suhteellisuusperiaate**

Koska orpoteoksia koskeva ongelma on merkittävä este digitaalisten kirjastojen perustamiselle, orpoteosten sähköistä käyttöä koskevan EU:n johdonmukaisen kehyksen laatiminen on hienovaraisin keino saavuttaa haluttu tulos. Kaikki muut lähestymistavat lisääisivät huomattavasti hallintokuluja ja edellyttäisivät orpoteoksille tarkoitettuja erityisiä lupajärjestelyjä.

- **Säätelytavan valinta**

Ehdotettu säätelytapa: direktiivi

Ehdotuksen tärkeimmät artikkelit

Ehdotuksen 1 artiklassa vahvistetaan direktiivin kohteeksi ja soveltamisalaksi julkisissa kirjastoissa, oppilaitoksissa, museoissa ja arkistoissa sekä elokuva-arkistojen kokoelmissa ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden arkistoissa oleva monenlainen aineisto. Painoalalla se kattaa visuaaliset teokset, kuten näiden julkaistujen teosten sisältämät valokuvat ja kuvat.

Ehdotuksen 2 artiklassa määritellään orpoteos. Orpoteoksen määritelmä pitää sisällään vaatimuksen riittävästä oikeuksien selvityksestä.

Ehdotuksen 3 artiklassa selitetään, miten niiden, jotka saavat luvan käyttää orpoteoksia, on tehtävä riittävä oikeuksien selvitys. Samassa artiklassa selvennetään, että riittävä oikeuksien selvitys on tehtävä vain siinä jäsenvaltiossa, jossa teos julkaistiin ensimmäisen kerran.

Ehdotuksen 4 artiklassa vahvistetaan vastavuoroisen tunnustamisen periaate, jonka mukaan teos, joka on katsottu orpoteokseksi 3 artiklan mukaisesti tehdyn riittävän oikeuksien selvityksen jälkeen, on katsottava orpoteokseksi kaikissa jäsenvaltioissa.

Ehdotuksen 5 artikla koskee mahdollisuutta lakkauttaa orpoteoksen asema.

Ehdotuksen 6 artiklassa luetellaan tarkoitukset, joihin nimetyt edunsaajat saavat käyttää orpoteoksia (aineiston saattaminen yleisön saataviin direktiivin 2001/29/EY 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla ja kappaleen valmistaminen tällaisista teoksista direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa tarkoitetulla tavalla yleisen edun mukaisen tehtävänsä hoitamiseksi).

Ehdotuksen 7 artiklassa määritetään, millä edellytyksillä jäsenvaltiot voivat sallia tiettyjä muitakin käyttötarkoituksia.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia unionin talousarvioon.

5. VALINNAISET TIEDOT

- **Euroopan talousalue**

Ehdotettu toimenpide koskee ETA-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa alaa, ja se olisi ulotettava koskemaan Euroopan talousaluetta.

käsittävän korkeimman viranomaisen orpoteoksia käsittelevä toimikunta (*Conseil Supérieur de la Propriété Littéraire et Artistique, Commission sur les œuvres orphelines*), s. 19.

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 49, 56 ja 114 artiklan, ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen, sen jälkeen, kun säädösehdotus on toimitettu kansallisille parlamenteille, ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,¹¹ noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä, sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Kirjastot, museot, arkistot, oppilaitokset, elokuva-arkistot ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot ovat käynnistäneet kokoelmiensa tai arkistojensa laajamittaisen digitoinnin Euroopan digitaalisten kirjastojen luomiseksi. Jäsenvaltioiden kirjastot, museot, arkistot, oppilaitokset, elokuva-arkistot ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot auttavat osaltaan säilyttämään ja levittämään eurooppalaista kulttuuriperintöä, mikä myös on tärkeää Euroopan digitaalisten kirjastojen, kuten Europeanan, luomiselle. Painetun aineiston laajamittaisessa digitoinnissa käytettävät tekniikat sekä haku- ja indeksointitekniikat lisäävät kirjastojen kokoelmien tutkimusarvoa.
- (2) Osaamisen ja innovoinnin vapaan liikkumisen edistäminen sisämarkkinoilla on tärkeä osa Eurooppa 2020 -strategiaa, joka vahvistetaan komission tiedonannossa ”Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia”¹² ja jonka lippulaiva-aloitteisiin kuuluu Euroopan digitaalistrategian kehittäminen.
- (3) Niin sanotut orpoteokset ovat teoksia, joiden tekijää ei ole määritetty tai määrittämisestä huolimatta paikannettu. Oikeudellisen kehyksen luominen tällaisten teosten rajat ylittävän digitoinnin ja levittämisen helpottamiseksi on yksi keskeisistä toimista, jotka määritetään Euroopan digitaalistrategiassa, sellaisena kuin se vahvistetaan komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Euroopan digitaalistrategia”¹³.
- (4) Koska tekijöillä on tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22 päivänä toukokuuta 2001 annetulla

¹¹ EUVL C , , s. .

¹² KOM(2010) 2020.

¹³ KOM(2010) 245.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/29/EY¹⁴ yhdenmukaistetut yksinoikeudet valmistaa teoksestaan kappale ja sallia sen saattaminen yleisön saataviin, teosten digitointi ja asettaminen saataville edellyttävät tekijän etukäteistä suostumusta.

- (5) Orpoteosten tapauksessa tällaista etukäteistä suostumusta kappaleen valmistamiseen tai teoksen asettamiseen yleisön saataville ei voida saada.
- (6) Jäsenvaltioiden eri tavat tunnustaa orpoteoksen asema voivat estää sisämarkkinoiden toiminnan sekä orpoteosten käytön ja rajat ylittävän saatavuuden. Lähestymistapojen väliset erot voivat myös rajoittaa kulttuurisisältöä sisältävien tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta. Siksi on tarkoituksenmukaista varmistaa orpoteosten aseman vastavuoroinen tunnustaminen.
- (7) Jotta kirjastoille, museoille, oppilaitoksille, arkistoille, elokuva-arkistoille ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioille voidaan varmistaa sisämarkkinoilla orpoteosten käyttöön liittyvä oikeusvarmuus, tarvitaan erityisesti yhteinen tapa määrittää orpoteoksen asema ja orpoteosten sallitut käyttötarkoitukset.
- (8) Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden tuottamiin ja niiden arkistoissa oleviin elokuvateoksiin ja ääni- tai audiovisuaalisiin teoksiin sisältyy orpoteoksia. Kun otetaan huomioon yleisradiotoiminnan harjoittajien erityinen asema ääni- ja audiovisuaalisen materiaalin tuottajina ja tarve toteuttaa toimenpiteitä, joilla rajoitetaan orpoteosten esiintymistä vastaisuudessa, on aiheellista säätää määrääjasta, joka koskee tämän direktiivin soveltamista, kun kyseessä ovat yleisradio-organisaatioiden arkistoissa olevat teokset.
- (9) Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden arkistoissa olevien elokuvateosten ja ääni- tai audiovisuaalisten teosten olisi tämän direktiivin soveltamiseksi katsottava sisältävän teokset, jotka kyseiset organisaatiot ovat tilanneet yksinomaiseen käyttöönsä.
- (10) Suurten verkkokirjastojen perustaminen edistää sähköisten hakutyökalujen käyttöä. Nämä työkalut tarjoavat uusia tieteellisten löytöjen lähteitä tutkijoille ja teoreetikoille, joiden olisi muutoin tyydyttävä perinteisiin analogisiin hakumenetelmiin.
- (11) Kansainvälisen kohteliaisuuden vuoksi tätä direktiiviä olisi sovellettava vain teoksiin, jotka on julkaistu tai yleisradioitu ensimmäisen kerran EU:n jäsenvaltiossa.
- (12) Ennen kuin teosta voidaan pitää orpoteoksena, olisi suoritettava vilpityn ja riittävän huolellinen oikeuksien selvitys. Jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus säätää, että tämän oikeuksien selvityksen voivat suorittaa joko tässä direktiivissä tarkoitettut organisaatiot tai muut organisaatiot.
- (13) Tekijänoikeuden korkeatasoisen suojelun turvaamiseksi unionissa on aiheellista säätää yhdenmukaisesta tavasta tehdä tämä oikeuksien selvitys. Oikeuksien selvitykseen olisi sisällyttävä hakuja julkisesti käytettävissä olevista tietokannoista, joissa annetaan tietoa teoksen tekijänoikeudellisesta asemasta. Jottei kallista digitointia tehtäisi kahteen kertaan, jäsenvaltioiden olisi lisäksi varmistettava, että orpoteosten käyttö tässä direktiivissä tarkoitettujen organisaatioiden toimesta kirjataan julkisesti käytettävissä olevaan tietokantaan. Niin pitkälti kuin se vain on mahdollista, julkisesti käytettävissä olevat tietokannat, jotka sisältävät hakutuloksia ja joihin kirjataan orpoteosten käyttö, olisi suunniteltava ja toteutettava siten, että nämä tietokannat

¹⁴ EYVL L 167, 22.6.2001, s. 10.

voivat olla yhteydessä toisiinsa yleiseurooppalaisella tasolla ja että tietokantoihin on pääsy yhden yhteyspisteen kautta.

- (14) Orpoteoksilla voi olla useita tekijöitä, tai ne voivat sisältää muita teoksia tai suojatun kohteen. Tämän direktiivin ei pidä vaikuttaa tunnettujen tai määritettyjen oikeudenhaltijoiden oikeuksiin.
- (15) Päällekkäisten hakutoimenpiteiden välttämiseksi riittävä oikeuksien selvitys olisi tehtävä vain siinä jäsenvaltiossa, jossa teos ensi kerran julkaistiin tai yleisradioitiin. Jotta muut jäsenvaltiot voivat selvittää, onko teokselle myönnetty jossakin jäsenvaltiossa orpoteoksen asema, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niiden alueella tehdyn riittävän oikeuksien selvityksen tulokset kirjataan julkisesti käytettävissä olevaan tietokantaan.
- (16) On aiheellista säätää, että tekijällä on oikeus lopettaa teoksen asema orpoteoksena, jos hän ryhtyy vaatimaan oikeuksiaan teokseensa.
- (17) Oppimisen ja kulttuurin edistämiseksi jäsenvaltioiden olisi sallittava yleisesti käytettävissä olevien kirjastojen, oppilaitosten ja museoiden samoin kuin arkistojen, elokuva-arkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden asettaa orpoteoksia saataville ja valmistaa niistä kappaleita, kunhan tällainen käyttö vastaa niiden yleisen edun mukaista tehtävää, erityisesti niiden kokoelmissa olevien teosten säilyttämistä, restaurointia ja asettamista saataville kulttuuri- ja opetuskäyttöön. Tämän direktiivin soveltamiseksi elokuva-arkistojen olisi katettava organisaatiot, jotka jäsenvaltiot ovat valinneet keräämään, luotteloimaan, säilyttämään ja restauroimaan kulttuuriperintönsä kuuluvia elokuvia.
- (18) Sopimusjärjestelyillä voidaan osaltaan edistää eurooppalaisen kulttuuriperinnön digitointia siten, että kirjastot, oppilaitokset, museot tai arkistot ja elokuva-arkistot voivat tässä direktiivissä sallitun käytön aloittaakseen tehdä kaupallisten kumppaneiden kanssa sopimuksia orpoteosten digitoinnista ja asettamisesta saataville. Näihin sopimuksiin voi sisältyä rahoitusta kyseisiltä kumppaneilta.
- (19) Jotta edistetään unionin kansalaisten mahdollisuutta käyttää Euroopan kulttuuriperintöä, on myös varmistettava, että yhdessä jäsenvaltiossa digitoidut ja yleisön saataville asetetut orpoteokset ovat saatavilla myös muissa jäsenvaltioissa. Yleisesti käytettävissä olevien kirjastojen, oppilaitosten, museoiden tai arkistojen, elokuva-arkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden, jotka käyttävät orpoteoksia yleisen edun mukaisten tehtäviensä hoitamisessa, olisi voitava asettaa ne yleisön saataville muissa jäsenvaltioissa.
- (20) Tällä direktiivillä ei pitäisi rajoittaa jäsenvaltioiden olemassa olevia järjestelyjä, jotka koskevat oikeuksien hallintaa, kuten laajennettuja kollektiivisia lupia.
- (21) Jäsenvaltioiden olisi myös voitava sallia orpoteosten käyttö tässä direktiivissä tarkoitettujen organisaatioiden yleisen edun mukaista tehtävää pidemmälle meneviin tarkoituksiin. Tällaisissa tapauksissa olisi suojattava oikeudenhaltijoiden oikeudet ja oikeutetut edut.
- (22) Jäsenvaltio voi sallia tässä direktiivissä vahvistetuin edellytyksin sen, että yleisesti käytettävissä olevat kirjastot, oppilaitokset, museot, arkistot, elokuva-arkistot tai julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot käyttävät orpoteoksia yleisen edun mukaista tehtävää pidemmälle meneviin tarkoituksiin. Tällöin oikeudenhaltijoille, jotka ryhtyvät vaatimaan oikeuksiaan teoksiinsa, olisi maksettava korvaus. Tällaisessa korvauksessa olisi otettava huomioon teoksen tyyppi ja asianomainen käyttö. Jäsenvaltiot voivat

säättää, että tulot, jotka on korvausten maksamiseksi kerätty tällaisten orpoteosten käytöstä mutta jotka ovat vaatimatta tämän direktiivin mukaisesti vahvistetun määräajan jälkeen, olisi käytettävä rahoittamaan oikeuksia koskevia tietolähteitä, jotka helpottavat oikeuksien riittävää selvitystä edullisin ja automatisoiduin keinoin niissä teosluokissa, jotka tosiasiallisesti tai mahdollisesti kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan.

- (23) Koska toteutettavan toimenpiteen tavoitetta eli orpoteosten käyttöön liittyvää oikeusvarmuutta ei voida saavuttaa riittävällä tavalla jäsenvaltioiden toimin ja se voidaan siksi orpoteosten käyttöä ohjaavien sääntöjen yhdenmukaisuuden vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tämä direktiivi koskee orpoteosten käyttöä tiettyihin tarkoituksiin yleisesti käytettävissä olevien kirjastojen, oppilaitosten tai museoiden sekä arkistojen, elokuva-arkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden toimesta.
2. Tätä direktiiviä sovelletaan teoksiin, jotka on julkaistu tai yleisradioitu ensi kerran jäsenvaltiossa ja jotka ovat
 - (1) kirjojen, aikakausjulkaisujen, sanomalehtien, aikakauslehtien tai muiden kirjoitusten muodossa julkaistuja teoksia, jotka sisältyvät yleisesti käytettävissä olevien kirjastojen, oppilaitosten, museoiden tai arkistojen kokoelmiin, tai
 - (2) elokuvateoksia tai audiovisuaalisia teoksia, jotka sisältyvät elokuva-arkistojen kokoelmiin, tai
 - (3) elokuvateoksia, ääni- tai audiovisuaalisia teoksia, jotka julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot ovat tuottaneet ennen 31 päivää joulukuuta 2002 ja jotka sisältyvät niiden arkistoihin.

2 artikla

Orpoteokset

1. Teos katsotaan orpoteokseksi, ellei teoksen oikeudenhaltijaa määritetä tai määrittämisestä huolimatta paikanneta sen jälkeen, kun oikeudenhaltijan riittävä oikeuksien selvitys on tehty ja kirjattu 3 artiklan mukaisesti.
2. Jos teoksella on useampi kuin yksi oikeudenhaltija ja yksikin oikeudenhaltijoista on määritetty ja paikannettu, teosta ei katsota orpoteokseksi.

3 artikla

Riittävä oikeuksien selvitys

1. Määrittääkseen, onko teos orpoteos, 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden on varmistettava, että kustakin teoksesta tehdään riittävä oikeuksien selvitys tutustumalla kyseisen teosluokan osalta tarkoituksenmukaisiin lähteisiin.
2. Kukin jäsenvaltio määrittää oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien kanssa, mitkä lähteet ovat kunkin teosluokan osalta tarkoituksenmukaisia; näihin lähteisiin sisältyvät liitteessä luetellut lähteet.
3. Riittävä oikeuksien selvitys on tehtävä vain siinä jäsenvaltiossa, jossa teos ensi kerran julkaistiin tai yleisradioitiin.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueella tehdyn riittävän oikeuksien selvityksen tulokset kirjataan julkisesti käytettävissä olevaan tietokantaan.

4 artikla

Orpoteoksen aseman vastavuoroinen tunnustaminen

Teos, joka katsotaan 2 artiklan mukaisesti orpoteokseksi yhdessä jäsenvaltiossa, on katsottava orpoteokseksi kaikissa jäsenvaltioissa.

5 artikla

Teoksen aseman lopettaminen orpoteoksena

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että orpoteoksena pidetyn teoksen oikeudenhaltijalla on milloin tahansa mahdollisuus lopettaa teoksen asema orpoteoksena.

6 artikla

Orpoteosten sallitut käyttötarkoitukset

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut organisaatiot saavat käyttää orpoteosta seuraavin tavoin:
 - (a) saattamalla orpoteoksen yleisön saataviin direktiivin 2001/29/EY 3 artiklassa tarkoitettulla tavalla;
 - (b) valmistamalla kappaleita direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa tarkoitetuilla tavalla digitointia, saataville asettamista, indeksointia, luettelointia, säilyttämistä tai restaurointia koskeviin tarkoituksiin.
2. Jollei 7 artiklassa toisin säädetä, 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut organisaatiot eivät saa kuitenkaan käyttää orpoteoksia muihin tarkoituksiin kuin hoitaakseen yleisen edun mukaisia tehtäviään, joiksi katsotaan erityisesti niiden kokoelmissa olevien teosten säilyttäminen, restaurointi ja asettaminen saataville kulttuuri- ja opetuskäyttöön.
3. Tämä direktiivi ei rajoita edellä tarkoitettujen organisaatioiden sopimusvapautta, jota ne käyttävät yleisen edun mukaisten tehtäviensä hoitamisessa.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäessään orpoteoksia 1 kohdan mukaisesti 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut organisaatiot pitävät kirjaa tekemistään riittävistä oikeuksien selvityksistä ja ylläpitävät julkista rekisteriä orpoteosten käytöstä.

7 artikla

Orpoteosten sallitut käyttötarkoitukset

1. Jäsenvaltiot voivat antaa 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille organisaatioille luvan käyttää orpoteoksia muihin kuin 6 artiklan 2 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin edellyttäen, että
 - (2) 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut organisaatiot pitävät kirjaa tekemistään riittävistä oikeuksien selvityksistä;
 - (3) organisaatiot ylläpitävät julkista rekisteriä orpoteosten käytöstä;
 - (4) orpoteoksen oikeudenhaltijan nimi mainitaan aina teoksen käytön yhteydessä, jos oikeudenhaltija on määritetty muttei paikannettu;
 - (5) 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut organisaatiot maksavat teoksen käytöstä korvauksen niille oikeudenhaltijoille, jotka lopettavat teoksen aseman orpoteoksena 5 artiklassa tarkoitettulla tavalla;
 - (6) oikeudenhaltijoilla on oikeus vaatia edellä 4 kohdassa tarkoitettu korvaus jäsenvaltioiden asettamassa määräajassa, joka on vähintään viisi vuotta vaatimukseen johtaneen tapahtuman päivämäärästä.
2. Jäsenvaltiot voivat määrittää, miten 1 kohdassa tarkoitettu lupa annetaan, ja päättää itse edellä 1 kohdan 5 alakohdan mukaisesti asetetun määräajan päättymisen jälkeen vaatimatta jääneiden tulojen käytöstä.

8 artikla

Muiden säännösten soveltaminen

Tämän direktiivin säännökset eivät vaikuta säännöksiin, jotka koskevat erityisesti patentteja, tavaramerkkejä, malleja, hyödyllisyysmalleja, puolijohdetuotteiden piirimalleja, typografisia merkkejä, ehdollista pääsyä, yleisradiopalvelujen pääsyä kaapeliverkkoihin, kansallisaarteiden suojaa, aineistojen tallentamis- tai luovuttamisvaatimuksia, kilpailun rajoituksia ja vilpillistä kilpailua koskevaa oikeutta, liikesalaisuutta, turvallisuutta, luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja yksityisyyden suojaa, julkisten asiakirjojen saatavuutta tai sopimusoikeutta.

9 artikla

Ajallinen soveltaminen

1. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan kaikkiin 1 artiklassa tarkoitettuihin teoksiin, joita jäsenvaltioiden tekijänoikeuslainsäädäntö suojelee *[päivänä, jona direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä]*.
2. Tämän direktiivin soveltaminen ei vaikuta ennen *[päivää, jona direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä]* toteutettuihin toimiin eikä ennen mainittua päivää hankittuihin oikeuksiin.

10 artikla

Siirtäminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [...]. Niiden on viipymättä toimitettava komissiolle kirjallisina nämä säännökset sekä kyseisiä säännöksiä ja tätä direktiiviä koskeva vastaavuustaulukko.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

11 artikla

Uudelleentarkastelulauseke

Komissio seuraa jatkuvasti oikeuksia koskevien tietolähteiden kehitystä ja laatii viimeistään vuoden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta ja sen jälkeen vuosittain kertomuksen sen soveltamisalaan kuulumattomien teosten tai kuulumattoman muun suojatun aineiston, erityisesti äänitteiden sekä erillisten valokuvien ja muiden kuvien mahdollisesta sisällyttämisestä tämän direktiivin soveltamisalaan.

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään [vuoden kuluessa päivästä, jona direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä] kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ottaen huomioon digitaalisten kirjastojen kehityksen.

Komissio tekee tarvittaessa ehdotuksia tämän direktiivin muuttamisesta erityisesti sisämarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi.

12 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

13 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja

LIITE

Tämän direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut lähteet ovat seuraavat

- (1) julkaistujen kirjojen osalta:
 - (a) vapaakappalekirjasto;
 - (b) olemassa olevat tietokannat ja rekisterit, kuten ARROW- (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works), WATCH- (Writers, Artists and their Copyright Holders) ja ISBN (International Standard Book Number) -tietokannat;
 - (c) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
- (2) aikakausjulkaisujen osalta:
 - (a) aikakausjulkaisujen ISSN (International Standard Serial Number) -tietokanta;
 - (b) kirjastojen kokoelmia koskevat hakemistot ja luettelot.
- (3) sanomalehtien ja aikakauslehtien osalta:
 - (a) kunkin maan kustantajaliitto, kirjailijaliitto ja toimittajaliitto;
 - (b) vapaakappalekirjasto;
 - (c) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, myös valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
- (4) visuaalisten teosten, kuten kuvataiteen, valokuvien, kuvituksen, muotoilun, arkkitehtuurin, viimeksi mainittujen teosten luonnosten sekä kirjoihin, aikakausjulkaisuihin, sanomalehtiin ja aikakauslehtiin sisältyvien muiden muotojen osalta:
 - (a) 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut lähteet;
 - (b) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti visuaalisen taiteen yhteisvalvontajärjestöjen ja myös valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
 - (c) tarvittaessa kuvatoimistojen tietokannat;
- (5) elokuva-arkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden kokoelmiin sisältyvien audiovisuaalisten teosten osalta:
 - (a) vapaakappalekirjasto;
 - (b) elokuva-arkistojen ja kansalliskirjastojen tietokannat;
 - (c) tietokannat, joissa käytetään asiaankuuluvia standardeja ja tunnisteita, kuten audiovisuaalisen materiaalin osalta ISAN-numeroa;
 - (d) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti tekijöiden, esittäjien, äänitetuottajien ja audiovisuaalisten teosten tuottajien yhteisvalvontajärjestöjen, tietokannat.